

Mindszenty József és az írástudó árulása

1949. július 9-én hirdette ki a Népbíróságok Országos Tanácsa (NOT) a másodfokú, jogerős ítéletet Mindszenty József és társai ügyében. Köztudott, a

---

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

1 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/mindszenty-jozsef-es-az-irastudo-arulasa/> internetes címről származik. A cikket 2021-09-16 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

magyar prímást a Budapesti Népbíróság Olti Vilmos vezette különtanácsa 1949. február 8-án életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélte. Az ítélethirdetés után Alapy Gyula ügyész fellebbezett: halálos ítélet kimondását kérte a NOT-tól. A prímás tehát több hónapig a lehetséges halálos ítélet árnyékában élt a Kozma utcai börtön egyik cellájában.

Hogy miként töltötte napjait a két ítélet között Mindszenty József, arról Balogh Margit 2015-ben megjelent monumentális Mindszenty-monográfiája alapján ma már sokat tudunk. A prímás „a házirendnek megfelelően viselkedett, a fegyelmi rovatba nem jegyezték fel róla semmilyen fegyelemsértést”. (Balogh: Mindszenty József. Bp., 2015, 943. o.) Fizikailag és lelkileg is megszenvedte ezeket a hónapokat, 1949. május 4-én, az igazságügyi miniszterhez írt levelében így fogalmazott: „Testre már csak csont-bőr vagyok.” (I.m. 944. o.) Közel száz levelet küldött ezekben a hónapokban a hatalom embereinek, s „életöszöne és türelmetlensége” (i.m. 955. o.) egyszer arra indította, hogy keressen valakit, aki püspöktársaihoz írt levelét kicsempészi. A kiszemelt „csempész” azonban épp az Államvédelmi Hatóság embere volt...

A meghurcolt bíborost teljesen elzárták a világtól, semmilyen sajtótermék nem került a kezébe. Így nem tudhatta meg, hogy februári elítélése mekkora fölzúdulást váltott ki a nyugati világban. Ahogy arról sem értesülhetett, hogy

---

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

2 / 12 oldal | © Katolikus.ma

akadtak olyan világhírű értelmiségiek, akik nem mellette emelték föl a szavukat, hanem éppen a koncepciós pert megrendező kommunista hatalomnak mondtak köszönetet. Ezek közé tartozott a világhírű francia író-filozófus, Julien Benda (1867-1956).

Benda világhírnevét 1927-es könyve, Az írástudók árulása alapozta meg. A könyv magyarul csak 1945-ben jelent meg, de idehaza a széles közvélemény Babits Mihály híres, 1928-as tanulmányából értesült a francia szerző gondolatairól. Idézzük föl, mit talált a „hegyi költő” a legfontosabbnak Benda gondolatmenetében:

„Párthoz vagy csoporthoz tartozni – szeretni azt és harcolni érte – ez maga még nem elárulása a Szellem princípiumának. A régi korok írástudói is pártokhoz tartoztak, s harcolták azok harcait, néha nagyon is szenvedélyesen. De óh szegény naiv ’régi írástudó’! neki még eszeágába sem jutott, hogy ezt a szenvedélyt máshogy is lehessen indokolni, akárcsak önmaga előtt is, mint meggyőződésével és az igazsággal. Büszkén hangoztatta – még ha nem úgy volt is -, hogy egyetlen célja és mindenekfölött való ösztönzője az Igazság, s csak ennek felsőbbségével képzelte igazolhatni ügye érdekeit. Vajon ugyanígy beszél a modern ’írástudó’ is? Távolról sem. Ő arra büszke, hogy ’egynek érzi magát csoportjával’ – nemzetével, fajával vagy a proletariátussal -, ’annak érdekeit mindenek fölé helyezi’, nyíltan

---

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

3 / 12 oldal | © Katolikus.ma

hangoztatja, hogy nem ismer erkölcsöt annak javán kívül s nem is kutatja, hogy igaza van-e? ha nincs, annál rosszabb az igazságra nézve. Ez az, amit Benda egészen új jelenségnek érez a Szellem birodalmában, és méltán.”

(Babits: Ezüstkör. Bp., 1938, 181-182. o.)

A Bendát kommentáló Babits úgy fogalmaz: az Írástudó (így, nagy kezdőbetűvel) a Szellem embere, az általánosra néz, mindig felülemelkedik az esetlegességek hálóján, túllát az ösztönein, mert az örök értékekre, ha úgy tetszik, az Igazságra figyel.

Babits után idézzük Julien Bendát:

„Az a készség, és hogy úgy mondjam, fegyelmezettség, amivel a modern írástudók hajlandók a körülöttük harcoló világnézetek egyikének katonáivá szegődni – jobbra vagy balra állni -, s a választott világnézet elveinek véletlen és történelmileg lerakódott komplexumát legalább főbb részeiben és egész összefüggésében kritika nélkül elfogadni: újabb és eklatáns példája az 'írástudók árulásának'. Akinek az Igazság a fontos, egyenként vonja vizsgálat alá az elveket, s egyiket elfogadja, a másikat elveti, aszerint, amint igaznak vagy hamisnak tetszenek előtte. De a modern írástudónak nem az Igazság a fontos, hanem a 'világnézet': vagyis a harc, a párt. /.../

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

4 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Az igazi írástudó hivatása épp az, hogy /.../ ébren tartsa e földön a tiszta erkölcs és logika tekintélyét és tudatát.”

(Benda: Az írástudók árulása. Bp., 1997, 52-53. o.)

Az a Julien Benda, aki 1927-es könyvében még a „pártkatonává” süllyedt, a Szellemet eláruló írástudókat ostromozta, két évtized múltán - fura fintora a sorsnak - maga is áruló lett.

A Mindszenty-per idején a nyugati sajtóban a francia filozófus nem a koncepció per kiagyalóit támadta, hanem az áldozatot. Több mint egy hónappal az elsőfokú ítélet után a hazai sajtó is hírt adott Benda állásfoglalásáról. „A rosszindulat valóságos orgiáját rendezte a nyugati sajtó egy része a Mindszenty-üggyel kapcsolatban” - írta egy francia lapban (Parallele 50) Julien Benda. A filozófus szerint - idézzük az egyik korabeli magyar lapból - „a per folyamán a tárgyalást vezető tanácselnök olyan tárgyilagosságról tett tanúságot, amelyet nem mindig lehet látni a nyugati bíróságoknál. Benda szerint a demokrácia ellenségeit nem illeti meg a szabadság, őket szigorúan meg kell büntetni.” (Szabad Szó 1949. március 19., 1. o.)

Julien Benda persze nem írta körül, számára mit jelent a demokrácia, amelyet ő a sztálini rezsimmel és a szovjet érdekszférában létező ún. „népi demokráciákkal”

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

5 / 12 oldal | © Katolikus.ma

azonosított. A francia filozófus úgy vélte, a Magyarországon szovjet erővel hatalomra segített Rákosi-rezsim az igazi demokrácia, s aki ezzel szemben az egyetemes emberi jogokat, közöttük a vallás, az Egyház szabadságát védi – azt meg kell büntetni.

Néhány hónap múlva Julien Benda Magyarországra látogatott; a kommunista sajtó természetesen ünnepelte a sztálini Szovjetuniót és a kommunista blokkot dicsőítő filozófust. Ekkor már lezajlott az 1949-es év másik nagy koncepció s pere is, amelyben Rajk Lászlót és néhány társát halálra ítélték.

1949. október másodikán, vasárnap érkezett Magyarországra Julien Benda, erről szinte minden hazai lap beszámolt, kiemelve, hogy a Mindszenty-ügy idején a francia filozófus kiállt a kommunista hatalom mellett. A Magyar Nemzet munkatársa, az elkötelezett kommunista Sós Endre, interjút készített Bendával, ebből a cikkből idézünk néhány részletet (Magyar Nemzet 1949. október 6., 3.o.).

Benda többek között azt mondta, hogy „a kommunisták harcolnak mindenütt a legeredményesebben a békéért”, majd hozzátette:

„Egyébként pedig ami Franciaországot illeti, a Kommunista Párt az egyetlen örököse a francia forradalom eszméinek.”

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

6 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Benda a francia forradalomnál csak egy jelentősebb eseményt talált a történelemben: az orosz bolsevikok 1917-es puccsát, Lenin és társai hatalomra kerülését. A francia filozófus méltatta a frissen született halálos ítéleteket is, nem is akárhogy:

„Köszöntöttem és köszöntöm a magyar kormányt, amely leszámolt a köztársaság ellenségeivel. Rajk és társai a magyar népi demokrácia esküdt ellenségei s a magyar népi demokráciának meg kell semmisítenie az árulókat.”

Ismételjük meg: „meg kell semmisíteni”. Mondta ezt a Szellem egykori embere, a pártkatonává züllött, áruló írástudók egykori ostromozója.

A honi kommunista párt másik országos napilapja – amelynek ekkor a későbbi Nobel-díjas író, Kertész Imre is munkatársa volt – szintén közölte Benda véleményét a koncepciók perekről, s itt már Mindszenty bíboros neve is említődik:

„Már a Mindszenty-per kapcsán több cikket írtam a francia sajtóban, amelyekben rámutattam, hogy 'a demokráciának nemcsak joga, de erkölcsi kötelessége megvédeni önmagát és megsemmisíteni azokat, akik ellenük törnek'. Rajk és társai, akárcsak Mindszenty, a magyar népi demokrácia esküdt ellenségei, s a magyar népi demokráciának kötelessége, hogy megvédje önmagát és megsemmisítse az árulókat”.

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

7 / 12 oldal | © Katolikus.ma

(Világosság 1949. október 6., 5. o.)

Katolikus.ma

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

8 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/mindszenty-jozsef-es-az-irastudo-arulasa/> internetes címről származik. A cikket 2021-09-16 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Julien Benda, a világhírű író nyilatkozik Budapesten:

A népi demokráciának kötelessége megsemmisíteni a Rajk-féle árulókat!

Világhírű vendége van Budapestnek: vasárnap óta fővárosunkban tartózkodik Julien Benda francia író és filozófus, az „Írástudók árulása” hírneves szerzője. Ebben a világhírű könyvében Benda elítéli azokat az írástudókat, akik művészelükkel nem a haladást szolgálják s jöelöre megjósolja, a Gionok s a fasizmust szolgáló többi író árulását. Benda a Pen Club velencei konferenciájáról érkezett Magyarországra, a konferencián a *kritika jelentőségéről* tartott előadást és erről beszélt a magyar fővárosban is. *Az értelmiségnek a béke megvédésében való feladatáról* ezeket mondotta Benda:

— Véleményem szerint a béke nem a szentimentalizmus kérdése. A pacifista sóhajtozások egyáltalán nem szolgálják a béke ügyét, sőt rossz szolgálatot tesznek annak, mert elgyengítik és álmodozóvá teszik az embereket.

Az én meggyőződésem az, hogy a békét gyenge, megalkuvó emberek nem tudják megvédeni, hanem csak erősakaratú, kemény emberek, akik nem rettennek vissza áldozatoktól. A világ értelmiségének szorosan össze kell

fognia a béke védelmére és ebben a szellemben: a kemény sikraszállás, a béke harcoss védelmében kell folytatni a küzdelmet

Julien Benda nyilatkozott a Rajk-perről is.

— Már a Mindszenty-per kapcsán — mondotta — több cikket írtam a francia sajtóban, amelyben rámutattam: „Spellman bíboros arra tanítja a népi demokráciákbn élő katolikusokat, hogy árulják el hazájukat, forduljanak szembe a népi demokratikus rendszerrel. Nos, a demokráciának nemcsak joga, de erkölcsi kötelessége megvédeni önmagát és megsemmisíteni azokat, akik ellenük törnek”. Rajk és társai — folytatta az ősz filozófus —, akárcsak Mindszenty, a magyar népi demokrácia esküdt ellenségei s a magyar népi demokráciának kötelessége, hogy megvédje önmagát és megsemmisítse az árulókat.

Benda ezután kijelentette: minden tisztességes embernek el kell ítélni az amerikai imperialisták politikáját: „Az a politika például, amit az ame-

rikaiak Görögországban folytatnak, aljas és utálatos” — hangsúlyozta a professzor, majd a francia helyzetről szólva, így fejezte be nyilatkozatát:

— Nem vagyok kommunista és vannak kérdések, amelyekben nem értek egyet a kommunistákkal. De meg kell mondanom, ma Franciaországban egyetlenegy párt van, amely a nagy francia forradalom igazi örökösének nevezheti magát s ez a párt a Francia Kommunista Párt. Franciaországban az összes pártok közül egyedül a Kommunista Párt küzd valóban a közélet megtisztításáért és az egyedüli párt, amely a nagy francia forradalom szellemében következetesen harcol a társadalmi igazságosság megvalósításáért

A nyolevankét esztendő francia író két hétig marad hazánkban. Érdekes megjegyezni ittélével kapcsolatban, hogy nagyjelentőségű könyve, az „Írástudók árulása” nemrég pótkiadásban megjelent Párisban és a könyv ele Benda 80 oldalas tanulmányt írt, amelyben sok új szemponttal világítja meg húsz esztendővel ezelőtt kiadott művét.

Világosság 1949.10.06., 5. oldal

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

9 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/mindszenty-jozsef-es-az-irastudo-arulasa/> internetes címről származik. A cikket 2021-09-16 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Látjuk, a francia filozófus nemcsak jogosnak, hanem egyenesen kötelességnek is nevezte mindazt a bűnt, törvényteleniséget, amelyet a kommunista hatalom elkövetett. Néhány nappal később Benda hosszabb cikket írt a Magyar Nemzetbe (Jegyzetek a Rajk-perről. Magyar Nemzet 1949. október 14., 3.), amelyben megint azt fejtegette, hogy a demokráciának joga és kötelessége a politikai ellenfelek fizikai megsemmisítése. Benda szavai olvastán érdemes elgondolkodni Babits Mihály idézett dolgozatának egyik részletén. A költő kérdéseket sorjáz. Mit tegyen például az írástudó, ha fölismeri, hogy a világ egyetlen princípiuma a Harc, s egyetlen morálja az Erő? Végül a záró kérdés: „Avval kezdje hivatásához való hűségét s az Igazság vállalt megőrzését, hogy elköveti a Szentlélek ellen való bűnt, a megismert igazságot gyáván és álnokul elálcázva?” (Babits: i.m. 202. o.)

Szentlélek... Babits, köztudott, katolikus volt, más volt az értékrendje és a nézőpontja, mint az ateista Bendának. Ahogy 1925-ös, Sziget és tenger című verskötetének bevezető „hitvallás”-ában írta:

„Én katolikus vagyok; azaz hiszek a nemzeteken felülálló, egész világnak szóló katolikus igazságban! Más szóval: hiszek az igazságban, mely túl van a politikán, életünk helyi és pillanatnyi szükségletein.”

Mindszenty József bíboros is az egész világnak szóló katolikus igazságot hirdette – megalkuvás nélkül. Mert tudta, hogy Jézus szavai igazak: „Ég és föld elmúlik, de

---

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

10 / 12 oldal | © Katolikus.ma

az én igéim el nem múlnak.” Több mint egy évvel letartóztatása előtt, 1947. november 8-án, a Budavári Nagyboldogasszony templomban elhangzott beszédében így fogalmazott:

„Amikor a völgyben hirdetik nektek, hogy a vallás magánügy, nézzetek fel ide a várra, erre az égbemeredő sudár toronyra és Boldogasszony templomára. Ezek adták meg századok válaszát a feleresztett szappanbuborékokra: a vallás közügy volt és az marad mindenkor.”

Mindszentyt éppen ezért börtönözte be a kommunista diktatúra: a bíboros védte az Egyház jogait, „a vallás magánügy” ma is divatos szlogenjével szemben az Egyház igehirdetési, nevelési szabadságához ragaszkodott. Ahhoz a joghoz, amelyet minden, valóban demokratikus államnak tiszteletben kell(ene) tartania.

Mindszenty bíboros és társai ügyét másodfokon 1949. július 6-án tárgyalta a NOT, az ítéletet július 9-én hirdette ki a Jankó Péter vezette tanács. (Jankó Péter néhány évvel később, a koncepciók perének felülvizsgálata idején, öngyilkos lett.) Balogh Margit idézett monográfiájából tudjuk, hogy a tárgyalásvezető bíró már június 28-án megkapta a kommunista párt vezetőitől az utasítást: „A jövő héten tárgyalja le a NOT a Mindszenty-ügyet és hozzon helybenhagyó ítéletet”. Így is történt. A tárgyaláson a vádlottak nem lehettek jelen, s az ítéletet sem kapták meg. Jóval később, 1949. augusztus 16-án az elsőfokú bíróság hirdette ki az ítéletet

---

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

11 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Mindszenty és társai előtt a budapesti Gyűjtőfogházban. (Balogh: i.m. 961-962. o.)

Mindszentyt tehát, Julien Benda óhajával ellentétben, nem „semmisítette meg” a diktatúra. Julien Bendát viszont erkölcsi értelemben megsemmisítette az, amit ő maga nevezett az „írástudók árulásá”-nak.

Szalay László

Szerző: Vendégszerző (2021-07-09)

12 / 12 oldal | © Katolikus.ma

Jelen kiadvány tartalmául a Katolikus.ma cikke szolgál, mely a <https://katolikus.ma/mindszenty-jozsef-es-az-irastudo-arulasa/> internetes címről származik. A cikket 2021-09-16 dátummal egy médiamissziós lelkületű Tisztelt Olvasónk töltötte le, létrehozva a jelen pdf vagy papír alapú kiadást, akinek ez úton is köszönjük az ilyen formában történő terjesztést. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!